

УДК 343.21:343.237

ПРИЧЕТНІСТЬ ДО ЗЛОЧИНУ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ: ДЕКРЕТИ ТА ПОСТАНОВИ ПЕРШИХ РОКІВ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ

Гнетнев М. К.

Луганський державний університет внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка, м. Луганськ, Україна

У статті комплексно розглядаються питання історії законодавчого врегулювання кримінальної відповідальності за вчинення діянь із ознаками причетності до злочину. У роботі проаналізовано відповідні приписи нормативно-правових актів перших років радянської влади, які були чинними на території радянської України. Стаття входить до циклу про історію причетності до злочину.

Ключові слова: причетність до злочину, співучасть у злочині, приховування злочину, потурання злочину, пособництво у злочині.

Починаючи з 1917 року, відбувається формування радянського кримінального права. Не сприймаючи правову ідеологію царської Росії, творці нового права, однак, повністю не змогли відмовитися від використання тих чи інших термінів, понять і конструкцій, які склалися в процесі історичного розвитку правової думки.

Законодавчі акти РСФРР стали надалі основою для перших постанов і декретів урядів інших радянських республік, у тому числі й УСРР. Зазнали такого впливу й норми, у яких передбачалася відповідальність за вчинення діянь, що мають ознаки причетності до злочину. Ця обставина, на наш погляд, обґрунтовує необхідність дослідження окремих положень цих законодавчих актів, створених у перші роки існування РСФРР.

Буде несправедливим вважати себе піонером досліджень цих питань, бо частково аналізовані приписи вищевказаних нормативних актів розглядалися в роботах Баймурзіна Г. І., Ковальова М. І., Смірнова В. Г. та інших учених-юристів. Утім, зараз є необхідність осмислення тогочасних законодавчих положень через призму сучасних знань і уявлень про інститут причетності до злочину, зробити відповідні висновки про його юридичну природу та місце в сучасному кримінальному законодавстві. Спробу зробити це ми й здійснили в цій статті.

Аналіз законодавчих джерел свідчить, що перші радянські нормотворці головним чином намагалися сформулювати конкретні склади злочинів, приділяючи менше уваги розвитку загальної частини кримінального права. Норми ж Особливої частини, які були чинними з 1917 року до 1920 року, характеризувалися відсутністю в більшості з них санкцій і чіткого визначення ознак указаних складів.

У радянських декретах передбачалася кримінальна відповідальність за вчинення різноманітних злочинів. Найбільша увага приділялася боротьбі з контрреволюційними проявами, бандитизмом, спекуляцією, хабарництвом, порушенням військової дисципліни.

Аналіз приписів нормативно-правових актів, виданих у 1917-1920 роках, дозволяє зробити висновок, що в законодавстві цього періоду не проводилося чіткого ві-

дмежування причетності до злочину від співучасті. Причетність розглядалася як різновид співучасті поряд із підбурюванням та пособництвом, інколи – як окремий від співучасті, самостійний різновид злочинної діяльності.

У радянському кримінальному законодавстві згадка про причетність до злочину містилася в Декреті РНК РСФРР від 8 травня 1918 року «Про хабарництво» [1, с. 25]. У пункті 2 цього документа встановлювалося суворе покарання для осіб, винних у отриманні хабара (позбавлення волі не нижче п'яти років). Таке ж покарання призначалося співучасникам і всім особам, «причетним» до його давання.

У Декреті РНК РСФРР від 22 липня 1918 року «Про спекуляцію» вказувалося, що підбурювачі, пособники і особи, причетні до спекуляції, повинні бути покарані як виконавці злочину. У статті 11 Декрету йшлося про те, що підбурювачі, пособники та особи, причетні до вищевказаних діянь (ті, хто надавав спекулянтам дозвіл на отримання та пересування товарів, складські приміщення, вагони та взагалі засоби пересування, перепродавав дублікати та усякого роду квитанції тощо) повинні бути покарані поряд із головним виконавцем [2, с. 29].

Аналогічним чином вирішувалося питання про відповідальність за причетність до злочину й у Постанові «Про набатний дзвін» від 30 липня 1918 року [3, с. 33].

У вищевказаних актах законодавець вів мову про причетність до злочину взагалі, не розкриваючи конкретних форм її прояву.

Баймурзін Г. І. писав, що спроба висвітлити зміст інституту причетності до злочину вперше була зроблена в Постанові Народного Комісаріату фінансів РСФРР «Про заборону купівлі, продажу або передачі бавовняних підприємств усіх видів і про реєстрацію акцій та паїв цих підприємств» від 1918 року. За його словами, у ній йшлося про те, що за невиконання цієї постанови, повідомлення неправдивих відомостей, недотримання термінів, приховування відомостей та за сприяння або покриття (в оригіналі «покрывательство») в порушенні цієї постанови винні передаються Револьюційному Трибуналу [4, с. 12]. У Постанові Народного Комісаріату фінансів уперше в радянському законодавстві згадується поняття приховування («покрывательства»), яке є одним із видів причетності до злочину.

Декрет РНК РСФРР «Про тилове ополчення» від 20 червня 1918 року конкретизував інститут причетності до злочину. Згідно з пунктами 7 та 9 цього документа особи, котрі ухиляються від призову, а також особи, які сприяють цьому, підлягали покаранню. Такому ж покаранню підлягали винні у сприянні до схилення до невиконання ополченських обов'язків, у сприянні до втечі, до приховування осіб, які ухиляються, а рівно в неповідомленні владі про ухилення винних [4, с. 12].

Цей декрет поряд із приховуванням впроваджує до радянського законодавства ще один із видів причетності до злочину – недонесення (неповідомлення) про злочин.

Загострення внутрішнього становища в країні, викликане громадянською війною, змусило уряд видати Постанову «Про червоний терор» від 5 вересня 1918 року. У ній наголошувалося на необхідності забезпечення радянської республіки від існування класових ворогів шляхом ізолювання їх у концентраційних таборах. Окремо йшлося про покарання всіх осіб, «причетних до білогвардійських організа-

цій, змов та заколотів». Такі особи підлягали найтяжчому покаранню – розстрілу [5, с. 34].

У Постанові Ради робітничої та селянської оборони «Про дезертирство» від 25 грудня 1918 року вперше вказується на такий вид причетності до злочину, як приховування дезертирів. Ця постанова передбачала відповідальність приховувачів дезертирів, голів домових комітетів і власників квартир, у яких будуть знайдені дезертири, у вигляді примусових робіт на строк до п'яти років [6, с. 42-43]. Починаючи з цього документа, у наступних актах Радянського уряду йде мова не про причетність до злочину взагалі, а про окремі її види.

Питання відповідальності за приховування дезертирів ретельно були опрацьовані в Постанові Ради робітничої та селянської оборони «Про заходи щодо викорінення дезертирства» від 3 червня 1919 року, де виділялася причетність до ухилення від служби в лавах Червоної Армії [7, с. 326-327] та в Декреті ВЦВК «Про комісії по боротьбі з дезертирством» від 8 квітня 1920 року [8, с. 125-126].

Такі акти, видані в роки громадянської війни, значно посилювали відповідальність осіб, винних у приховуванні дезертирів, навіть до введення в деяких випадках колективної відповідальності за це. Для членів домових комітетів та господарів квартир законодавець передбачив підвищену відповідальність, визнаючи їх винними у приховуванні лише за сам факт виявлення дезертирів у їхніх будинках або квартирах, незалежно від встановлення умислу на приховування. Радянські посадові особи, винні в приховуванні мобілізованих та дезертирів, визнавалися зрадниками робітничо-селянської справи та підлягали найтяжчим покаранням, у тому числі й розстрілу.

Родини дезертирів, винні в приховуванні, та взагалі приховувачі могли бути засуджені до виконання урочних робіт у господарствах червоноармійців, на них також могли накладатися повинності у вигляді громадських робіт.

У цей період, із усіх видів причетності до злочину найбільшу суспільну небезпеку становило приховування злочинця та слідів злочину. Не випадково у наступних актах і декретах спеціально вказувалося на відповідальність приховувачів злочинів.

Так, у Декреті ВЦВК «Про вилучення з загальної підсудності в місцевостях, оголошених на військовому стані» від 20 червня 1919 року серед злочинів, за скоєння яких губернські надзвичайні комісії мали право безпосередньо призначати покарання (включаючи й розстріл), вказувалося на приналежність до контрреволюційної організації та участь у змові проти радянської влади, державна зрада, приховування зрадників, шпигунів, бандитизм, пособництво в ньому та приховування бандитизму [9, с. 339].

У Постанові Касаційного відділу ВЦВК «Про підсудність революційних трибуналів» від 6 жовтня 1918 року також згадується про відповідальність осіб, причетних до злочину [10, с. 35-37].

12 грудня 1919 року були прийняті «Керівні начала з кримінального права РСФРР» – перший узагальнюючий документ судово-трибунальської практики за перші два роки існування радянської влади й разом із тим інструкцією судам для подальшої роботи. У них було вперше сформульовано вихідні юридичні норми За-

гальної частини радянського кримінального права, які можна вважати прообразом Загальної частини майбутнього кримінального кодексу. У подальшому деякі з положень цього закону відтворювалися у кримінальному законодавстві. 4 серпня 1920 року постановою Народного Комісаріату юстиції УСРР, опублікованою у відповідному циркулярі, «Керівні начала з кримінального права РСФРР» були введені на території Радянської України без усілякої зміни тексту [11, с. 36].

У ст. 24 Керівних начал 1919 р. пособниками злочину визнавалися ті, хто не беручи безпосередньої участі у виконанні злочинного діяння, сприяє його здійсненню словом або справою, порадами, вказівками, усуненням перешкод, приховуванням злочинця або слідів злочину або потуранням, тобто неперешкоджанням скоєнню злочину. Таке поняття пособництва було доволі неоднозначним, що викликало проблему, яке саме приховування (заздалегідь обіцяне або заздалегідь не обіцяне) є пособництвом у злочині.

У тексті документу, що розглядається, не вживається термін «причетність до злочину», а характеризуються окремі діяння, які мають ознаки цього кримінально-правового інституту. Важливим є те, що вперше в радянському законодавстві з'являється таке поняття, як «потурання».

Деякі автори вважали, що ст. 24 Керівних начал 1919 р. відносила до пособництва лише заздалегідь обіцяне приховування, оскільки пособництво – це завжди сприяння виконанню злочину [12, с. 9]. Інші вважали, що Керівні начала відносили до пособництва як заздалегідь обіцяне приховування, так і заздалегідь не обіцяне [13, с. 70]. Та виходячи з формулювання в тексті закону, слід визнати, що будь-яке приховування злочинця або слідів злочину розглядалося як пособництво у ньому, незалежно від того, чи були ці дії обіцяні виконавцю заздалегідь. Таким же чином вирішувалося питання щодо потурання. Якщо Керівні начала 1919 р. вживали поняття приховування й потурання, то про недонесення в них не йшлося. Відсутність у тексті закону згадки про недонесення дало підстави стверджувати, що Керівні начала 1919 р. відмовилися від покарання за скоєння цього суспільно небезпечного діяння. Однак це не так. Питання встановлення відповідальності за недонесення пов'язувалося з потуранням. У вищевказаному документі не тільки потурання отожднювалося зі співучастю, але й передбачалися занадто широкі його межі, на усіх громадян покладался юридичний обов'язок перешкоджати скоєнню злочину. Розуміючи під потуранням будь-яке неперешкоджання скоєнню злочину, Керівні начала 1919 р. включили до цієї норми поряд із потуранням у власному розумінні цього терміну, тобто невчиненням безпосередньої протидії злочину, й випадки неповідомлення органам влади про відомий особі злочин, що готується. Тобто цей вид недонесення зливався з поняттям потурання і відповідальність у такому випадку наступала за співучасть у злочині. Недонесення про скоєний злочин на підставі окремих декретів розглядалося як самостійний злочин.

Таким чином, розглядаючи як пособництво майже всі види причетності до злочину, Керівні начала 1919 р. фактично відмовилися від цього кримінально-правового інституту [14, с. 589-592].

Законодавство перших років радянської влади, передбачаючи відповідальність за конкретні види причетності до злочину, не відрізнялося послідовністю у

розв'язанні цього питання. У ньому ще не бачимо диференційованого підходу з визначення відповідальності співучасників і осіб, причетних до злочину, залежно від ступеня їх участі у злочині й характеру їх злочинної діяльності. Як результат цього – причетність до злочину визнавалася пособництвом у ньому.

Кримінальний кодекс РСФРР 1922 року уперше систематизував норми Загальної та Особливої частини. На цьому етапі розвитку законодавства питання відповідальності співучасників та осіб, причетних до злочину, зазнали деяких змін.

У статтях 15 та 16 КК РСФРР 1922 р. встановлювалося коло співучасників та окреслювалися принципи визначення їх відповідальності. На відміну від Керівних начал 1919 р. в кодексі при призначенні кожному із співучасників міри покарання враховувався ступінь участі та ступінь небезпечності злочинця та вчиненого ним злочину. Виходячи з цього, при визначенні міри покарання було б невірно прирівнювати за ступенем суспільної небезпеки діяння осіб, причетних до злочину, та діяння пособників. Поява ст. 15 КК РСФРР 1922 р. – важливий крок у напрямку встановлення диференційованої відповідальності співучасників і осіб, причетних до злочину.

На відміну від Керівних начал 1919 р., у КК РСФРР 1922 р. потурання відмежується від пособництва, вносяться уточнення в саме поняття потурання. Тепер відповідальність за нього несли лише посадові особи, до чиїх обов'язків входило здійснення безпосередньої протидії вчинюваному злочині (ст. 107 КК РСФРР 1922 р.).

Згідно зі ст. 89 цього кодексу кримінально караним визнавалося недонесення про контрреволюційні злочини, передбачені статтями 58-66 КК РСФРР 1922 р. У всіх інших випадках недонесення не визнавалося злочином.

Однак позиція законодавця щодо питання про відповідальність за приховування не відрізнялася послідовністю. Згідно з ч. 3 ст. 16 КК РСФРР 1922 р. пособниками визнавалися особи, які сприяли виконанню злочину порадами, вказівками, усуненням перешкод, приховуванням злочинця або слідів злочину.

Гродзінській М. М. писав, що ст. 16 КК РСФРР 1922 р. відносить до співучасті всі види приховування, як заздалегідь обіцяного, так і заздалегідь не обіцяного [15, с. 585]. Трайнін А. Н. вважав, що в цій нормі передбачено відповідальність лише за таке приховування, яке сприяє скоєнню злочину, а заздалегідь не обіцяне приховування є причетністю до злочину [16, с. 7]. У судовій практиці ця стаття застосовувалася однаково до випадків приховування як заздалегідь обіцяного, так і заздалегідь не обіцяного [12, с. 12]. На перший погляд, відсутність у ч. 3 ст. 16 указівки щодо моменту виникнення умислу на приховування дає підстави стверджувати, що він не мав значення для юридичної оцінки діянь укривача. Однак, у цій нормі прямо вказується, що «пособниками визнаються ті, хто *сприяє виконанню злочину* (курсив наш – Авт.)...приховуванням злочинця або слідів злочину». Тут виникає парадокс: поперше, сприяти виконанню будь-якого діяння можна лише до його закінчення, а подруге, приховування злочинця й тим більше слідів злочину можливе лише після закінчення цього злочину. Тобто, сприяти виконанню діяння шляхом укривання особи, яка його вчиняє, або шляхом приховування його слідів неможливо. Вчинюючи таке приховування можна створити умови для скоєння цією особою інших злочинів за-

вдяки тому, що її протизаконна діяльність не буде припинена. Навряд чи законодавець керувався такою логікою, формулюючи ч. 3 ст. 16 КК РСФРР 1922 р. На наш погляд, під сприянням виконанню злочину шляхом вчинення укриття злочинця або слідів злочину, у вказаній нормі слід розуміти наявність заздалегідь даної обіцянки вчинити ці діяння.

В Особливій частині КК РСФРР 1922 р. встановлювалася відповідальність за приховування окремих суспільно небезпечних діянь. У ст. 68 цього кодексу передбачалася відповідальність за приховування та пособництво усякого роду злочинам, передбаченим статтями 57-67, не пов'язаних із безпосереднім скоєнням вказаних злочинів або за необізнаності про їх кінцеву мету.

У інших статтях передбачалася відповідальність за приховування масових заворушень (ч. 4 ст. 75), банд та їх учасників (ч. 2 ст. 76), підроблення грошових знаків (ч. 2 ст. 85), хабарництва (ч. 2 ст. 114), укриття церковного майна, зданого за договором віруючим (ст. 125-4). Щодо наявності або відсутності заздалегідь даної обіцянки про вчинення цих злочинів у вказаних нормах не йдеться.

КК РСФРР 1922 р. в тексті ст. 181 вперше ввів відповідальність за купівлю завідомо викраденого майна. Ця норма була поміщена у главі VI кримінального кодексу «Майнові злочини».

КК РСФРР 1922 р. став основою для кримінальних кодексів інших радянських республік. 23 серпня 1922 року Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет приймає постанову «Про введення в дію Кримінального кодексу УСРР», у якій визнав за необхідне об'єднати всі каральні постанови у кримінальний кодекс, узявши за основу Кримінальний кодекс РСФРР [17, с. 450-452]. Із 15 вересня 1922 року Кримінальний кодекс УСРР набув чинності на всій її території.

Слід зазначити, що до цього часу на території України, яка підпорядковувалася радянському урядові, були чинними не тільки декрети й постанови РСФРР, а й нормативно-правові акти, прийняті місцевими органами влади. Були серед цих документів і такі, що врегульовували питання відповідальності за діяння, яким були притаманні деякі ознаки причетності до злочину. Так, у Розпорядженні Народного Секретаріату України «Про боротьбу з кулаками, поміщиками, спекулянтами та ревізицію в них надлишків хліба» від 21 лютого 1918 року наголошувалося на необхідності проявляти рішучість у боротьбі зі злісним приховуванням надлишків хліба та інших продовольчих товарів [18, с. 125-126]. Декрет РНК України «Про призов громадян до тилового ополчення» від 21 березня 1919 року передбачав однаково покарання особам, які ухилялися від призову, пособникам, приховувачам і неповідомлювачам про ці діяння [19, с. 148].

Не було диференційованого підходу щодо визначення покарання виконавцеві злочину й особам, причетним до нього, і в деяких інших актах. Наприклад, у пункті 2 Декрету РНК України «Про відповідальність осіб, винних у перевезенні, крім поштового відомства, листів, грошей і посилок» від 11 червня 1919 року вказувалося, що «пособники, співучасники, підбурювачі й причетні (в оригіналі «прикосновенные» – *Авт.*) особи відповідають нарівні з головними винуватцями» [20, с. 160]. Таке ж саме покарання, як і трудовим дезертирам, призначалося й особам, котрі укривали їх (пункт 3 Постанови РНК УСРР «Про трудове дезертирство й органи бороть-

би з ним» від 31 січня 1921 року [21, с. 224]), а в пункті «Д» Постанови РНК УСРР «Про боротьбу з бандитизмом» від 1 лютого 1921 року передбачалося однакове покарання пособникам і приховувачам бандитів [22, с. 226].

Відповідальність за приховування окремих злочинів передбачалася також у Постанові РНК УСРР і Революційної Військової Ради Південно-Західного фронту «Про псування залізничних шляхів, телеграфних і телефонних проводів» від 9 червня 1920 року, у Постанові РНК УСРР і Революційної Військової Ради Південно-Західного фронту «Про покладення охорони продовольчих складів, запасів і сховищ на місцеве населення» від 20 липня 1920 року, у Постанові РНК УСРР і Революційної Військової Ради Фронту «Про заходи з охорони залізничного шляху й споруд» від 9 листопада 1920 року [23, с. 175, 182, 205]. Про високий ступінь суспільної небезпеки цих діянь свідчать покарання, які призначалися за їх скоєння: розстріл і конфіскація майна.

У вказаних документах лише називалися види діянь, що мають деякі ознаки причетності до злочину (приховування, потурання, недонесення), але в жодному з них не наводилося їх дефініцій. Утім у Інструкції Народного комісаріату юстиції «Про порядок провадження справ про дезертирів, їх приховувачів, пособників і потурачів» від 1 лютого 1922 року знаходимо визначення пособництва, приховування й потурання [24, с. 374]. Згідно з пунктом 6 цього документу пособництвом до дезертирства вважалося надання дезертирові способу або засобу вчинення втечі чи ухилення від служби або обліку. Цікаво, що в тексті даної Інструкції, наведеному російською мовою у збірнику: Михайленко П. П. Борьба с преступностью в Украинской ССР. Т. 1: 1917-1925 гг. – К.: Высшая школа МООН СССР, 1966. – 831 с., на сторінці 374 написано: «пособничеством к дезертирству считается предоставление дезертиру способа или средства совершения побега или *уклонения* (курсив наш – Авт.) от службы или учёта». Скоріш за все це друкарська помилка, бо ухилення від служби та обліку не можна вважати пособництвом у вчиненні дезертирства, таке ухилення і є дезертирством. На наш погляд, у тексті російською мовою слово «уклонение» має бути вжито в родовому відмінку, тобто «уклонения». У пункті 7 наводиться поняття приховування дезертира. Таким вважалося надання дезертирові способу чи засобу приховати своє місцеперебування й ухилитися від установленої відповідальності. У пункті 8 названої інструкції потуранням називаються такі дії посадових і приватних осіб, коли вони, будучи зобов'язаними або маючи можливість попередити дезертирство, допустили його навмисно чи знаючи про це.

У сучасній науці обґрунтовано вважається, що пособництво в учиненні злочину й приховування, як вид причетності до злочину, є найближчими юридичними явищами, між якими робиться розмежування. Зробимо те саме на прикладі визначень пособництва й приховування, сформульованих у вищезгаданій Інструкції Наркомюсту. У дефініції укриття жодного слова не сказано про те чи повинне воно бути заздалегідь обіцяним або ні. Це дає підстави вважати, що наявність або відсутність такої обіцянки не мала вирішального значення при кваліфікації діянь особи. До речі, саме відсутність заздалегідь даної обіцянки вчинити приховування дозволяє вважати ці діяння видом причетності до злочину. Таким чином, розмежування пособниц-

тва в дезертирстві й приховування дезертира, згідно з положеннями інструкції, що розглядається, необхідно проводити, враховуючи інші критерії.

Не викликає сумніву, що спеціальна мета дезертирства – назавжди ухилитися від несення військової служби. Отже, пособник шляхом надання «способу або засобу...» допомагає виконавцеві злочину досягнути цієї мети. Нагадаємо, що автори Інструкції «Про порядок провадження справ про дезертирів, їх приховувачів, пособників і потурачів» укріттям називають надання дезертирові способу або засобу приховати своє місцеперебування й ухилитися від установлені відповідальності. Тобто, приховувач у такому випадку повинен допомагати виконавцю не ухилитися від військової служби, а уникнути відповідальності. Однак, злочин «дезертирство» вважається закінченим із моменту затримання дезертира, отже заздалегідь обіцяне його приховування, з будь-якою метою, є допомогою в тому, що ця особа буде ухилитися від несення військової служби. Одним із способів такого ухилення є укріття свого місцеперебування, а надання заздалегідь обіцяної допомоги в цьому є пособництвом до дезертирства. Приховуванням, як видом причетності до злочину, необхідно було б вважати лише заздалегідь не обіцяне надання дезертирові способу або засобу укріти своє місцеперебування. Таким чином, можна стверджувати, що вищевказана інструкція не вносила ясності з приводу розмежування пособництва й приховування, а враховуючи те, що на початку двадцятих років минулого століття радянська доктрина та практика будь-яке укріття (як заздалегідь обіцяне, так і заздалегідь не обіцяне) вважала пособництвом, доцільність наведеного визначення приховування видається сумнівною.

У дефініції потурання, наведеного в пункті 8 вказаної інструкції, звертає на себе увагу те, що суб'єктом цього злочину визнаються не тільки посадові, а й приватні особи. Сучасна ж наука суб'єктом потурання визнає лише посадових осіб.

Як бачимо із вищенаведеного огляду, законодавство перших років радянської влади не вирізнялося прогресивністю та спрямованістю на захист прав людини. У порівнянні з Уложенням про покарання кримінальні та виправні 1845 року декрети та постанови раднаркому та інших владних органів наочно ілюструють, так би мовити, нормативну (рука не підіймається написати «нормативно-правову») деградацію. Усім відомо, що було наслідком, у тому числі й цих процесів, у тридцяті роки... Історичні уроки треба засвоювати, щоби не допуститися аналогічних помилок зараз і в майбутньому.

Список літератури

1. Декрет СНК «О взяточничестве» от 8 мая 1918 г. // Сборник документов по истории уголовного законодательства СССР и РСФСР 1917-1952 г.г. – М. : Государственное издательство юридической литературы, 1953. – С. 25.
2. Декрет СНК «О спекуляции» от 22 июля 1918 г. // Сборник документов по истории уголовного законодательства СССР и РСФСР 1917-1952 г.г. – М. : Государственное издательство юридической литературы, 1953. – С. 28-30.
3. Постановление СНК «О набатном звоне» от 30 июля 1918 г. // Сборник документов по истории уголовного законодательства СССР и РСФСР 1917-1952 г.г. – М.: Государственное издательство юридической литературы, 1953. – С. 33.
4. СУ РСФСР. – 1918. – № 39. – Ст. 510.

5. Постановление СНК «О красном терроре» от 5 сентября 1918 г. // Сборник документов по истории уголовного законодательства СССР и РСФСР 1917-1952 г.г. – М. : Государственное издательство юридической литературы, 1953. – С. 34.
6. Постановление Совета рабочей и крестьянской обороны «О дезертирстве» от 25 декабря 1918 г. // Сборник документов по истории уголовного законодательства СССР и РСФСР 1917-1952 г.г. – М. : Государственное издательство юридической литературы, 1953. – С. 42-43.
7. Постановление Совета рабочей и крестьянской обороны «О мерах к искоренению дезертирства» от 3 июня 1919 г. // Собрание Узаконений и Распоряжений Рабочего и Крестьянского Правительства. – 1919. – № 25. – С. 326-327.
8. Декрет ВЦИК «О комиссиях по борьбе с дезертирством» от 8 апреля 1920 г. // Собрание Узаконений и Распоряжений Рабочего и Крестьянского Правительства. – 1920. – № 26. – С. 125-126.
9. Декрет ВЦИК «Об изъятиях из общей подсудности в местностях, объявленных на военном положении» от 20 июня 1919 г. // Собрание Узаконений и Распоряжений Рабочего и Крестьянского Правительства. – 1919. – № 27. – С. 339.
10. Постановление Кассационного отдела ВЦИК «О подсудности революционных трибуналов» от 6 октября 1918 г. // Сборник документов по истории уголовного законодательства СССР и РСФСР 1917-1952 г.г. – М. : Государственное издательство юридической литературы, 1953. – С. 35-37.
11. Михайленко П. П. Борьба с преступностью в Украинской ССР в 2 т. / П. П. Михайленко. – К. : Высшая школа МООП СССР, НИ и РИО КВШ МООП СССР. – . – Т. 1. – 1966. – 831 с.
12. Бушуев И. А. Ответственность за укрывательство преступлений и доноительство / Бушуев И. А. – М.: Юридическая литература, 1965. – 138 с.
13. Ковалев М. И. Уголовная ответственность за укрывательство преступлений по советскому уголовному праву: Автореферат диссертации. – М., 1952. – С. 6, цит. по Смирнов В. Г. Понятие прикосновенности по советскому уголовному праву / Смирнов В. Г. – Л. : Издательство Ленинградского университета, 1957. – С. 70.
14. Руководящие начала по уголовному праву РСФСР. Постановление НКЮ от 12 декабря 1919 г. // Собрание Узаконений и Распоряжений Рабочего и Крестьянского Правительства. – 1920. – № 66. – С. 589-592.
15. Гродзинский М. Новый уголовный кодекс УССР / М. Гродзинский // Вестник советской юстиции. – 1927. – № 17 (99). – С. 583-588.
16. Трайнин А. Н. Учение о соучастии. – М., 1941. – С. 48, цит. по Хабибуллин М. Х. Ответственность за укрывательство преступлений и доноительство по советскому уголовному праву / Хабибуллин М. Х. – Казань: Издательство Казанского университета, 1984. – С. 7.
17. Постановление ВЦИК «О введении в действие Уголовного кодекса УССР» от 23 августа 1922 г. // Михайленко П. П. Борьба с преступностью в Украинской ССР в 2 т. / П. П. Михайленко. – К. : Высшая школа МООП СССР, НИ и РИО КВШ МООП СССР, 1966. – Т. 1. – 1966. – С. 450-452.
18. Распоряжение Народного Секретариата Украины «О борьбе с кулаками, помещиками, спекулянтами и реквизиции у них излишков хлеба» от 21 февраля 1918 г. // Михайленко П. П. Борьба с преступностью в Украинской ССР в 2 т. / П. П. Михайленко. – К. : Высшая школа МООП СССР, НИ и РИО КВШ МООП СССР, 1966. – Т. 1. – 1966. – С. 125-126.
19. Декрет СНК Украины «О призыве граждан в тыловое ополчение» от 21 марта 1919 г. (Извлечение) // Михайленко П. П. Борьба с преступностью в Украинской ССР в 2 т. / П. П. Михайленко. – К. : Высшая школа МООП СССР, НИ и РИО КВШ МООП СССР. – . – Т. 1. – 1966. – С. 148.
20. Декрет СНК Украины «Об ответственности лиц, виновных в перевозке, помимо почтового ведомства, писем, денег и посылок» от 11 июня 1919 г. // Михайленко П. П. Борьба с преступностью в Украинской ССР в 2 т. / П. П. Михайленко. – К. : Высшая школа МООП СССР, НИ и РИО КВШ МООП СССР. – . – Т. 1. – 1966. – С. 160.
21. Постановление СНК УССР «О трудовом дезертирстве и органах борьбы с ним» от 31 января 1921 г. // Михайленко П. П. Борьба с преступностью в Украинской ССР в 2 т. / П. П. Михайленко. – К. : Высшая школа МООП СССР, НИ и РИО КВШ МООП СССР. – . – Т. 1. – 1966. – С. 224.

22. Постановление СНК УССР «О борьбе с бандитизмом» от 1 февраля 1921 г. // Михайленко П. П. Борьба с преступностью в Украинской ССР в 2 т. / П. П. Михайленко. – К. : Высшая школа МООП СССР, НИ и РИО КВШ МООП СССР. – . –

Т. 1. – 1966. – С. 226.

23. Михайленко П. П. Борьба с преступностью в Украинской ССР в 2 т. / П. П. Михайленко. – К. : Высшая школа МООП СССР, НИ и РИО КВШ МООП СССР. – . –

Т. 1. – 1966. – С. 175, 182, 205.

24. Инструкция Народного комиссариата юстиции «О порядке производства дел о дезертирах, их укрывателях, пособниках и попустителях» (Извлечение) // Михайленко П. П. Борьба с преступностью в Украинской ССР в 2 т. / П. П. Михайленко. – К. : Высшая школа МООП СССР, НИ и РИО КВШ МООП СССР, 1966. – Т. 1. – 1966. – С. 374.

Гнетнев М. К. Прикосновенность к преступлению в отечественном (украинском) законодательстве: декреты и постановления первых лет советской власти / М. К. Гнетнев // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия : Юридические науки. – 2010. – Т. 24 (63). № 1, 2011. – С. 172-181.

В статье комплексно рассмотрены вопросы истории законодательного регулирования уголовной ответственности за совершение деяний с признаками прикосновенности к преступлению. В работе проанализированы соответствующие положения нормативно-правовых актов, которые действовали на территории советской Украины. Статья входит в цикл об истории прикосновенности к преступлению.

Ключевые слова: прикосновенность к преступлению, соучастие в преступлении, укрывательство преступления, попустительство преступлению, пособничество преступлению.

Gnetnev M. Committing after the crime in the domestic (Ukrainian) legislation: decrees and decisions of the first years of Soviet power/ M. Gnetnev // Scientific Notes of Tavrida National V. I. Vernadsky University. – Series : Juridical sciences. – 2011. – Vol. 24 (63). № 1, 2011. – P. 172-181.

In the article some points on the history of legal regulations on criminal liability for committing after the crime offences are subjected to the complex analysis. In the memoir the provisions of Legislative Acts, which were effective on the territory of Soviet Ukraine.

The article is a part of series of publications devoted to the history of after crime offences in the legislation of Ukraine.

Keywords: accessory after the crime, accessory in a crime, covering up of a crime, condoning the crime, aiding a crime

Поступила в редакцию 27.04.2011 г.